

Konrad
Adenauer
Stiftung

Peter Altmaier

Z NOWĄ ENERGIĄ

10 punktów na rzecz ambitnej
i rozważnej polityki energetycznej
i ochrony środowiska

*Plany i projekty do końca kadencji
Ministra Środowiska, Ochrony Przyrody
i Bezpieczeństwa Reaktorów RFN*

Warszawa, 2012

Wstęp

Od chwili powołania mnie na stanowisko ministra próbowałem zebrać szeroką wiedzę o priorytetach działań i możliwości ich realizacji w moim resorcie. Składały się na to dotychczasowe wizyty w dziesięciu krajach związkowych RFN oraz ponad 300 rozmów i spotkań z obywatelami, parlamentarzystami, zrzeszeniami ds. środowiska, inicjatywami obywatelskimi, jak również przedstawicielami świata nauki, gospodarki i związków zawodowych, wśród nich ze związkami zawodowymi producentów energii i operatorów sieci. Podczas światowego Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro oraz posiedzeń unijnych ministrów środowiska, rozmów w Brukseli oraz podczas tzw. Petersberskiego Dialogu Klimatycznego dążyłem do wymiany opinii z najważniejszymi osobistościami europejskiej i międzynarodowej polityki środowiska. W nadchodzących tygodniach i miesiącach proces ten będzie kontynuowany z nie mniejszą intensywnością. Tak jak to miało miejsce dotychczas, będę zdobywał nowe informacje i pracował nad istniejącymi stanowiskami. Siłą rzeczy będzie to także oddziaływało na moje poglądy i sposób postępowania w pojedynczych sprawach.

Mimo to konieczne wydawało mi się, aby już teraz, czyli przed końcem przerwy letniej, wypracować własny program roboczy, który z mojego punktu widzenia określa najpilniejsze zamierzenia i projekty, i który obejmuje czas do kończącej się za rok kadencji Bundestagu. Do tego momentu pozostaje niewiele czasu na działania ustawodawcze, dlatego rozsądek nakazywał opracować program na podstawie realistycznej oceny jego wykonalności i ograniczenie go do zasadniczych kwestii.

Jednakże to, w jakim stopniu nazwane tutaj zamierzenia ustawodawcze rzeczywiście w najbliższych miesiącach zostaną uchwalone i wejdą w życie, zależy nie tylko od moich osobistych życzeń i starań, lecz zasadniczo od decyzji Bundestagu i Bundesratu.

Założenia i zasady

Podczas pełnienia obowiązków federalnego ministra środowiska, ochrony przyrody i bezpieczeństwa reaktorów atomowych kieruję się przekonaniem, założeniami i zasadami, które mają wymiar szerszy niż pojedyncze sprawy i które realizuję w mojej pracy.

- *Obecnie dla większości ludzi w Niemczech ochrona środowiska ma większe znaczenie niż miało to miejsce kiedykolwiek wcześniej.* Dotyczy to rozwiązywania globalnych problemów środowiska, lecz także jednostkowego podejścia do przyrody i środowiska. Jednakże na liście politycznych priorytetów tematy te zostały zepchnięte na dalszy plan z powodu kryzysu sektora bankowego, gospodarczego i zadłużenia państw. Polityka musi ponownie nadać ochronie środowiska wysoką rangę zgodnie ze znaczeniem, jakie przypisują mu obywatele. Debata na temat wdrożenia nowej strategii energetycznej stanowi ku temu okazję.

- *Ochrona środowiska jest ponadresortową zasadą kształtowania polityki, która ma znaczenie w odniesieniu do wszystkich obszarów życia społecznego i politycznego.* Dlatego też nigdy nie powinna stać się tematem niszowym czy specjalistycznym. W mojej pracy będę to podkreślał. Zaproponowane przez Klausa Töpfera i Angelę Merkel pojęcie „ekologiczno-społecznej gospodarki rynkowej” opisuje wyzwanie, które ochrona środowiska stanowi dla nowoczesnych działań politycznych.

■ *Za szczególnie ważną uznaję zasadę zrównoważonego rozwoju. To wielkie wyzwanie naszego pokolenia, które po raz pierwszy rozpoznało tę zasadę w całej doniosłości i które stopniowo ją realizuje. Wiąże się z tym zrównoważone finansowanie państwa i zrównoważona organizacja ubezpieczeń społecznych, a także zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i zrównoważone zaopatrzenie w energię.*

■ *Moim ważnym i osobistym zadaniem jest przełamanie dawnej i fałszywej sprzeczności pomiędzy środowiskiem a gospodarką. Duża i nowoczesna gospodarka, jaką jest gospodarka Niemiec, może się rozwijać w dłuższej perspektywie czasu funkcjonując wyłącznie w oparciu o ochronę środowiska i zasobów naturalnych. Z drugiej strony ambitna polityka ochrona środowiska może powieść się tylko wówczas, gdy do jej realizacji uda się pozyskać przychylność sektora prywatnego, i gdy jej rezultatem będzie wzmocnienie, a nie osłabienie pozycji inwestycyjnej Niemiec. Zwłaszcza dlatego, że nasze cele związane z polityką środowiska i energii są – bardzo słusznie zresztą – ambitne, wymagają szczególnie starannej weryfikacji pod kątem możliwych skutków dla konkurencyjności i miejsc pracy. Rozróżnienie między „starymi” i „nowymi”, względnie między „brązowymi” i „zielonymi” gałęziami gospodarki jest w tym samym stopniu fałszywe, co szkodliwe. Dla mnie, jako ministra środowiska, ważne jest utrzymanie atrakcyjności inwestycyjnej wielu regionów, zachowanie miejsc pracy i zamkniętych łańcuchów wartości. Polityka środowiskowa „z wyczuciem” oznacza dla mnie także preferowanie łagodnych sposobów jej realizacji. Ponadto podmioty gospodarcze muszą dostać wystarczającą ilość czasu na dostosowanie i przestawienie się na nowe tory gospodarki.*

■ *W przyszłości musimy w większym stopniu zmobilizować prywatny kapitał i wypróbować innowacyjne instrumenty finansowe służące ochronie środowiska, ochronie klimatu i nowej strategii energetycznej. Z powodu napiętej sytuacji budżetowej i koniecznej konsolidacji finansów w przewidywalnym okresie dysponujemy ograniczonymi środkami publicznymi na ten cel. Dlatego nasze cele musimy osiągnąć poprzez zastosowanie nowych rozwiązań, a także wykorzystanie w zwiększonym stopniu mechanizmów gospodarki rynkowej.*

■ *Mój osobisty styl pracy opiera się na dialogu i konsensusie. Ponieważ w związku z nową strategią energetyczną i ochroną klimatu będziemy musieli podjąć decyzje o doniosłym znaczeniu, które dodatkowo dotyczą poważnych interesów gospodarczych i politycznych różnych stron, musimy przełamać blokady w prowadzeniu rozmów i zainicjować szeroką debatę publiczną. Oznacza to np. nie tylko wczesne włączenie do rozmów krajów związkowych i gmin, lecz także stworzenie lepszych warunków do dialogu między różnymi i tradycyjnie raczej sprzecznymi grupami interesów.*

■ *„Z nową energią” – to moje osobiste motto dla przyszłej pracy jako ministra. Oddaje ono nie tylko ciekawe wyzwania wynikające z nowej strategii energetycznej, lecz także mój osobisty cel, polegający na ponownym ożywieniu polityki na rzecz środowiska naturalnego w ogóle. Wyraża również, że podchodzę do mojego zadania z pełnym zaangażowaniem i radością z kształtowania tego obszaru polityki.*

10 punktów na rzecz ambitnej i rozważnej polityki energetycznej i ochrony środowiska

1. Skuteczne i wydajne wdrożenie nowej strategii energetycznej jako kluczowego zadania nowoczesnej polityki ochrony środowiska naturalnego i polityki gospodarczej.
2. Nowe impulsy dla ochrony klimatu.
3. Regulacja utylizacji odpadów atomowych uzgodniona w drodze konsensusu.
4. Rozwój działań w dziedzinie ochrony przyrody i zasobów wodnych (rozporządzenie o kompensacji i rozporządzenie o postępowaniu z materiałami zagrażającymi zasobom wodnym).
5. Usprawnienie ewidencji surowców wtórnych i zarządzania odpadami wielokrotnego użytku jako kluczowych czynników wydajnej gospodarki zasobami.
6. Poprawa ochrony przed polami elektromagnetycznymi.
7. Odpowiedzialne prowadzenie dyskusji o niekonwencjonalnych pokładach gazu ziemnego (szczelinowanie hydrauliczne).
8. Partycypacja obywatelska i transparentność jako warunek skutecznej polityki ochrony środowiska
9. Wnioski z Rio de Janeiro. Nowe drogi w europejskiej i międzynarodowej polityce ochrony środowiska.
10. Perspektywa 2030.

1. Skuteczne i wydajne wdrożenie nowej strategii energetycznej jako kluczowego zadania nowoczesnej polityki środowiska naturalnego i polityki gospodarczej

Nowa strategia energetyczna stanowi dla Republiki Federalnej Niemiec największe wyzwanie z zakresu polityki gospodarczej od czasu powojennej odbudowy państwa i największe wyzwanie z zakresu polityki ochrony środowiska w ogóle. Uchwały dotyczące zaprzestania produkcji energii atomowej z 2011 r. zakończyły ponad czterdziestoletni konflikt ideologiczny, który głęboko dzielił Niemcy i w negatywny sposób wpłynął na stosunek wielu ludzi do postępu technicznego.

Tym samym stoimy przed wielką szansą uczynienia z nowej strategii energetycznej wspólnego dzieła określającego na nowo naszą tożsamość. Wynikające z tego ponadsektorowe innowacje o szerokim zasięgu mogą doprowadzić do zasadniczej odnowy naszego kraju.

Jeśli implementacja nowej strategii energetycznej się powiedzie, Niemcy utrwalą i poszerzą na najbliższe dekady swą silną pozycję gospodarczą na świecie i jednocześnie wniosą wielki wkład w zwalczanie światowych zmian klimatycznych.

Jeśli natomiast nowa strategia energetyczna się nie powiedzie, będzie to miało znamienne skutki dla dobrobytu, wzrostu gospodarczego i poziomu zatrudnienia.

Wynika z tego niezbicie, że organizacja i realizacja nowej strategii energetycznej jest priorytetowym zadaniem ogólnopaństwowym i ogólnospołecznym, które na agendzie politycznej słusznie domaga się drugiego w kolejności miejsca po kryzysie długu publicznego. Od połowy maja wewnątrzpolityczna dyskusja na temat nowej strategii energetycznej została znacznie wzmożona i przyspieszona, przy czym optymizm i nadzieja dają się tu zaobserwować w tym samym stopniu, co wielkie wątpliwości i głęboka nieufność. Dlatego też musimy zadbać o to, aby po planowanym zamknięciu elektrowni jądrowych nie powstały nowe podziały, które zastąpią dawny konflikt wokół tychże elektrowni.

Tym bardziej do końca roku spróbuję osiągnąć konsensus polityczny i społeczny w sprawie celów nowej strategii energetycznej oraz przedsięwziąć niezbędne ku temu kroki. Jesienią zaprezentuję konkretne propozycje.

W kwestiach tych kieruję się następującymi przemyśleniami:

1. Rezygnacja z produkcji energii jądrowej jest decyzją ostateczną i nieodwracalną.
2. Decyzja o przestawieniu zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych w sposób stopniowy, rozłożony na okres pięćdziesięciu lat była słuszna, ponieważ w przypadku kopalnych źródeł energii w perspektywie średnio- i długoterminowej należy się liczyć ze znacznymi podwyżkami cen. Ponadto skutki ich wydobywania na poziomie umożliwiającym kontynuację dotychczasowej strategii byłyby dowodem wielkiej nieodpowiedzialności.
3. Każdy etap wdrażania nowej strategii energetycznej musi być wykonalny gospodarczo, a tym samym koszty tego przedsięwzięcia muszą również być możliwe do poniesienia, ponieważ w przeciwnym razie proces ten podważyłby i zniszczył własne fundamenty. Wiąże się z tym także to, że ceny energii w Niemczech nie mogą się znacząco i na dłuższy czas oddalić się od cen naszych głównych konkurentów w innych krajach.
4. Nowa strategia energetyczna zawiera w sobie komponent społeczny, polegający na tym, że w następstwie zmian w polityce energetycznej nie może dojść do poważnych zaniedbań społecznych i przesunąć płac.
5. Cele podane w punktach 3 i 4 mogą zostać osiągnięte tylko wówczas, gdy odnawialne źródła energii w perspektywie średnioterminowej będą konkurencyjne i utrzymają się

na rynku, także bez opłat za wprowadzenie do sieci, zapisanych w ustawie o pierwszeństwie energii odnawialnych (Gesetz für den Vorrang Erneuerbarer Energien, w skrócie EEG).

6. Aby uniknąć nadmiernej produkcji potrzebny jest nam konsensus dotyczący tego, ile odnawialnych źródeł energii (zwłaszcza energii wiatru) można produkować w poszczególnych krajach związkowych.
7. Konsensus konieczny jest również w sprawie rodzaju, kolejności oraz terminów instalowania różnych przewodów.
8. Jako że wprowadzanie nowej strategii energetycznej potrwa kilka dekad, niemożliwe jest stworzenie klasycznego planu działania czy scenariusza, ponieważ nikt dziś nie potrafi przewidzieć rozwoju w technologii oraz w innych dziedzinach, który nastąpi w ciągu najbliższych czterdziestu lat. Dlatego też potrzebujemy jasnych zasad i konsensusu w odniesieniu do podejmowanych działań.

Z uwagi na czas pozostały do wyborów parlamentarnych, za konieczne uważam podjęcie działań w następujących dziedzinach:

Wydajność energetyczna

Temat wydajności energetycznej przy wytwarzaniu i efektywnym wykorzystaniu energii elektrycznej był dotychczas niesłusznie zanedbywany w dyskusji o nowej strategii energetycznej. Tymczasem właśnie tutaj tkwi bezsprzecznie największy technologiczny potencjał innowacji, którego wykorzystanie w znaczącym stopniu może wzmocnić dobrą pozycję inwestycyjną Niemiec. Wokół tej sprawy koncentruję swoją działalność do końca kadencji.

- Wspólnie z Niemiecką Izbą Przemysłowo Handlową podjęto inicjatywę *działania na rzecz ochrony małych i średnich przedsiębiorstw* przed skutkami zmian w sektorze energetycznym.
- Wraz z Federalnym Ministerstwem Gospodarki i Technologii uchwalono, że w przyszłości *ulgi w akcyzie na energię elektryczną dla przedsiębiorstw* będą zależne nie tylko od efektywnego wykorzystania energii elektrycznej, lecz także *od wprowadzania systemów zarządzających energią* lub certyfikacji.
- Będę zwracał uwagę na *dobrze pomysły* wdrażane w poszczególnych przedsiębiorstwach (np. doradców energetycznych w firmach) i dbałem o ich upowszechnienie.
- Prywatne gospodarstwa domowe, zwłaszcza te o niskich dochodach, powinny otrzymać pomoc w postaci *bezpłatnego doradztwa energetycznego*, co pomoże w oszczędzaniu energii. Według ostrożnych szacunków można w ten sposób oszczędzić ponad 30% zużycia prądu. Dzięki temu uda się mimo rosnących cen za energię elektryczną zrównoważyć wydatki na ten cel.

Energia ze źródeł odnawialnych

Obecnie rozbudowa infrastruktury OZE nie tylko mieści się w prognozach, lecz nawet je przekracza. Już pod koniec 2012 r. będziemy mieli udział wyraźnie przekraczający 20% odnawialnych źródeł energii w zaopatrzeniu w energię elektryczną. *Z dzisiejszego punktu widzenia nie ma wątpliwości, że cel średniookresowy, wynoszący 35% energii odnawialnych, do 2020 roku nie tylko zostanie osiągnięty, lecz także przekroczony.* Problemy wynikają raczej z faktu, że rozwój ten odbywa się tak szybko, iż nie tylko rozbudowa sieci nie dotrzymuje jej kroku, lecz także istnieje za mało zachęt do optymalizacji kosztów i integracji rynku. Z tego powodu na początku lipca wyraźnie zaostrzyliśmy *obniżanie prognozy dofinansowania fotowoltaiki* i po raz pierwszy ustanowiliśmy górną granicę wsparcia finansowego wynoszącą 52 GW. Obecnie istnieje obawa, że przy rozbudowie energii wiatru osiągnięte zostaną zbyt duże wskaźniki produkcji, które w konsekwencji zagrożą akceptacji tego rodzaju energii.

Pod koniec września przedłożę propozycję postępowania w sprawie *zmian ustawy o pierwszeństwie energii odnawialnych* (EEG), która określi czekające na rozwiązanie problemy oraz strategie prowadzące do osiągnięcia tych rozwiązań. Jak pokazuje doświadczenie z fotowoltaiką, tego rodzaju reformy są sensowne jedynie wówczas, gdy prawdopodobne jest ich uchwalenie w Bundestagu i Bundesracie. Dlatego też do procesu konsultacyjnego zaproszę również kraje związkowe i gminy. Jedynie dzięki rzetelnej i solidnej pracy uda nam się osiągnąć rozwiązanie, które utrzyma się przez wiele lat.

W ramach w/w propozycji postępowania zdefiniuję problemy, które wymagają przekonujących rozwiązań. Wiąże się z tym np. ustabilizowanie rozbudowy energii wiatru zgodnie z celami rozbudowy ustalonymi przez rząd federalny, kwestia przeciążenia niektórych typów urządzeń stosowanych do wytwarzania biogazu oraz sprawy, dyskutowane ze względu na rozwiązania kwotowe itp.

Rozbudowa sieci

Rozbudowa sieci elektrycznych, zwłaszcza w zakresie farm wiatrowych, nie jest jeszcze na odpowiednim poziomie. Federalne Ministerstwo Gospodarki i Technologii oraz Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów zgodziły się co do regulacji w zakresie odpowiedzialności cywilnej i wiążącego planu sieci offshore, które zostaną uchwalone przez rząd federalny do końca sierpnia. Tym samym budujemy zaufanie i tworzymy warunki dla bezpiecznego planowania, bez których niemożliwe byłoby podjęcie decyzji inwestycyjnych.

Obecnie uchwalany jest federalny plan zapotrzebowania. Jestem zdania, że w najbliższych latach powinniśmy się skoncentrować na priorytetowych połączeniach i przede wszystkim te połączenia realizować.

Magazynowanie

Rząd federalny w dalszym stopniu domaga się realistycznego badania technologii magazynowania oraz ich wdrażania. Zwłaszcza w tym zakresie mamy do czynienia z wieloma nowymi trendami, które jednak nie są jeszcze gotowe do wejścia na rynek. Szczególnie ciekawa jest koncepcja „power to gas”, która polega na przekształcaniu nadwyżki prądu z odnawialnych źródeł energii w gaz.

Koordinacja

Koordinacja nowej strategii energetycznej wymaga istotnego usprawnienia, ponieważ żadna ze stron nie dysponuje wystarczającymi kompetencjami. Rozwiązanie polega na intensywnej współpracy zaangażowanych podmiotów oraz na uchwaleniu wiążących ustaleń. W ostatnich tygodniach mamy do czynienia z rosnącym zrozumieniem tej kwestii.

Koszty

Koszty nowej strategii energetycznej nie są stałe, lecz w dużym stopniu zależą od sposobu jej wdrażania. Kładąc nacisk na wydajność, uda się dokonać oszczędności opiewających na kilkadziesiąt miliardów euro.

Polityka przemysłowa

Ustawa o pierwszeństwie energii odnawialnych (EEG) nie jest właściwym instrumentem zapewniającym przetrwanie dla branży solarnej. W interesie Niemiec pozostaje, aby konkurencyjna branża solarna przetrwała na światowych rynkach.

Międzynarodowy wymiar nowej strategii energetycznej

W najbliższych tygodniach przejmę inicjatywę pozwalającą na założenie międzynarodowego klubu państw, które będą chciały przyspieszyć rozwój odnawialnych źródeł energii.

Sprawy organizacyjne

Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów wzmocni swe kompetencje personalne pod kątem nowej strategii energetycznej. Po raz pierwszy wszelkie istotne kwestie zostaną połączone w ramach jednego podwydziału.

2. Nowe impulsy dla ochrony klimatu

Walka ze zmianami klimatycznymi jest i będzie najważniejszą kwestią międzynarodowej polityki środowiska. Po niepowodzeniu szczytu klimatycznego w Kopenhadze w 2009 r. wiele stron podjęło wysiłek do ponownego ożywienia międzynarodowych inicjatyw dla ochrony klimatu. Poszczególne działania można wprawdzie oceniać pozytywnie, jednakże dotychczas nie doprowadziły one do realnego przełomu. Dotyczy to także Petersberskiego Dialogu Klimatycznego, który w tym roku odbył się po raz trzeci i zdobył już uznanie najważniejszego światowego forum polityki klimatycznej. Głównym powodem bardzo powolnych postępów w tym zakresie jest fakt, iż z uwagi na międzynarodowy kryzys sektora bankowego, gospodarczego i zadłużenia państw, ochrona klimatu stała się przedmiotem sporów o przyszłą konkurencyjność i pozycję na światowych rynkach. Ponadto należy mieć na uwadze wynik wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych oraz przewroty polityczne (arabska wiosna, wojna domowa w Syrii). Naszym strategicznym celem powinno być to, aby w ciągu najbliższych trzech lat coraz więcej państw z własnej woli włączało się w sprawy ochrony klimatu, czego zwieńczeniem byłoby wspólne działanie wszystkich tych państw w ramach wiążącego porozumienia, ustanawiającego odpowiedni zakres zaangażowania w nim poszczególnych krajów.

Jeśli ambitne cele (np. ograniczenie globalnego wzrostu emisji do maksymalnie 2 stopni Celsjusza) mają być osiągnięte chociażby w przybliżeniu, konieczne są nowe impulsy w międzynarodowej ochronie klimatu, przy czym Niemcy i UE odgrywają w tym rolę kluczową:

- W Federalnym Ministerstwie Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów zostanie utworzony odrębny podwydział „Ochrona klimatu”, w którym połączone zostaną wszystkie istotne zadania.
- Ponieważ coraz większa część świata wzoruje się w handlu emisjami na przykładzie UE, proponuję, aby stopniowo *połączyć ze sobą różne systemy handlu emisjami* i tym samym doprowadzić do efektu synergii.
- UE musi sama ustalić, jak ma się rozwijać jej własny handel emisjami w najbliższych latach. Dotychczasowa dyskusja o propozycjach komisarz Hedegaard nie działa zachęcająco, ponieważ jest ona ze wszech miar nacechowana stereotypowymi uprzedzeniami i z góry przesądzonymi opiniami. Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów podejmie wkrótce inicjatywę i na początku zadba o zainicjowanie wewnątrzpaństwowej, szerokiej dyskusji na ten temat. Celem jest wypracowanie uzgodnionego stanowiska rządu federalnego do końca września.
- UE musi zrobić wszystko, aby dotrzymać obietnic z Durbanu dotyczących *międzynarodowego finansowania działań w zakresie klimatu*. Będzie to możliwe do roku 2020 tylko wówczas, jeżeli dojdzie do szybkiego wypracowania nowych instrumentów finansowania.

- *Podwyższenie europejskiego celu klimatycznego do 30%* byłoby słusznym krokiem, dlatego też będzie ono popierane przez Niemcy. Zasadniczo wszystko zależy od tego, czy jeszcze przed szczytem klimatycznym w Doha w UE dojdzie do porozumienia w UE w tej sprawie.
- Równoległe do tego należy przedyskutować zasadnicze kwestie związane z *wewnętrzną redukcją emisji do 2050 r.*

Ponieważ obecnie wiele państw dokonuje jednostronnych deklaracji na temat redukcji emisji, zasadnicze znaczenie będzie miało *wypracowanie systemu kontroli i weryfikacji* tych deklaracji. Zostało to uznane podczas Petersberskiego Dialogu Klimatycznego. Opowiadam się za tym, aby Niemcy wspólnie z innymi państwami przedłożyły konkretne propozycje. Z uwagi na wiążącą umowę międzynarodową ważne jest szybkie ustalenie harmonogramu (roadmap) dla podjęcia koniecznych negocjacji. Niemcy przedłożą swe propozycje w Doha. Należy sprawdzić, czy zaproponowany przeze mnie „*Klub przełomu energetycznego*” (patrz punkt 1 i 9) może zostać poszerzony także o kwestie związane z ochroną klimatu i „*zielonym wzrostem*”.

3. Regulacja utylizacji odpadów atomowych uzgodniona w drodze konsensusu

Bezpieczna utylizacja i składowanie odpadów atomowych należy do wielkich, ponadpokoleniowych zadań. Chodzi tu często o usuwanie błędów przeszłości, a zarazem o zadania, których załatwienie będzie trwało lata lub dekady. Dlatego też słusznym i priorytetowym jest wypracowanie koniecznych decyzji ustawodawczych na poziomie frakcji i w drodze porozumienia ponadpartyjnego, aby uniknąć sytuacji, gdyby po zmianie rządu po wyborach mogłyby być kwestionowane. Do moich celów w tym zakresie należy:

- *Przedłożenie i uchwalenie ustawy o wyborze miejsc na składowiska odpadów atomowych* do końca września i uchwalenie jej do końca tego roku. W tej ustawie ramowej ustanowiony ma zostać proces wyboru miejsca składowiska końcowego dla promieniotwórczych odpadów wydających ciepło. Ponadto ustawa ma regulować rozpoznanie potencjalnych lokalizacji na składowiska końcowe, wraz z lokalizacją w Gorleben. Procedura zostanie opracowana w ten sposób, że ważne decyzje (np. wybór możliwych miejsc do rozpoznania i ustalenie ostatecznej lokalizacji) zawsze będą podejmowane przez ustawodawcę. Postępowanie ustawodawcze będzie kierowało się wyraźną troską o pełne konsultacje publiczne i parlamentarne.
- *Wdrożenie dyrektywy UE „Utylizacja atomowa”* w ramach odrębnej ustawy do przerwy wakacyjnej 2013.
- *Przedłożenie i uchwalenie (do Świąt Wielkanocnych 2013) ustawy Asse (Lex Asse)*, która ma usunąć przeszkody prawne stojące na drodze do bezpiecznego zamknięcia szybu kopalni Asse II. Ustawa ma zawierać zapisy w sprawie wydostania stamtąd odpadów i zagwarantowania koniecznego bezpieczeństwa. Będzie ona opracowana ponadpartyjnie i wspólnie z bezpośrednio zaangażowanymi stronami. Dodatkowo opracowana zostanie „lista zadań”, która opiszę kwestie wymagające wyjaśnienia poza inicjatywą ustawodawczą.

W okresie, który nastąpi po przerwie wakacyjnej planuję pierwszą wizytę w Gorleben oraz dalsze rozmowy w szybie kopalni Asse (w szczególności – na życzenie stron zaangażowanych – publiczne spotkanie z mieszkańcami). Z uwagi na *zamknięcie i demontaż elektrowni atomowych* badane są możliwości podjęcia działań i prowadzone są rozmowy z bezpośrednio zaangażowanymi stronami.

4. Rozwój działań w dziedzinie ochrony przyrody i zasobów wodnych

(rozporządzenie o kompensacji i rozporządzenie o postępowaniu z materiałami zagrażającymi zasobom wodnym)

Sprawy związane z ochroną przyrody mają dla mnie duże znaczenie. Jeszcze jesienią przedłożę projekt *rozporządzenia o kompensacji*, które na początku przyszłego roku powinno wejść w życie. Rozporządzenie ma się przyczynić do bardziej efektywnej i jednolitej egzekucji prawa kompensującego skutki regulacji dla ochrony środowiska, na którą dotychczas duży wpływ mają różne przepisy 16 krajów związkowych. Celem dążeń są jednolite standardy, które będą chronić jakość działań kompensacyjnych w zgodzie z ochroną przyrody, a jednocześnie będą określać wymogi planowania nowoczesnej infrastruktury, szczególnie w warunkach wdrażania nowej strategii energetycznej. W tym kontekście szczególnie ważne jest dla mnie, aby przy wprowadzaniu zmian szczególną ochroną objęto powierzchnie rolne. Dotyczy to w przede wszystkim rozwoju odnawialnych energii. Regulacje związane z odszkodowaniem będą potraktowane z wyjątkową uwagą. Obecnie mają miejsce rozmowy przygotowawcze, których celem jest osiągnięcie możliwie szerokiego konsensusu, i do udziału w których zaproszono także kraje związkowe.

W kwestii ochrony wody przedłożę *rozporządzenie o postępowaniu z materiałami szkodliwymi dla wody*, którego celem jest także ujednoczenie i poprawa obowiązujących dotychczas 16 różnych regulacji na szczeblu krajów związkowych. Rozporządzenie to ma się przyczynić do ich uproszczenia i ujednoczenia, a tym samym do zmniejszenia stopnia biurokratyzacji. Przez wprowadzanie homologacji zminimalizowane zostaną procedury związane z udzielaniem zezwoleń, dlatego plan ten popierany jest również przez przedsiębiorców. W ramach uzgodnień resortowych oraz w rozmowach z krajami związkowymi dyskutuje się obecnie wiele o istniejących już urządzeniach. Chodzi przy tym o sprzęt rolniczy (gnojówka/gnojowica), kontrolę małych urządzeń na olej opałowy i wymogi stawiane rzeczoznawcom (wejście w życie przed przerwą wakacyjną 2013).

5. Usprawnienie ewidencji surowców wtórnych i zarządzania odpadami wielokrotnego użytku jako kluczowych czynników wydajnej gospodarki zasobami

Na skutek szybko rosnącej liczby ludności na świecie w najbliższych latach i dekadach należy się spodziewać drastycznego wzrostu zużycia wszelkiego rodzaju surowców. Doprowadzi to nie tylko do dalszego wyraźnego wzrostu cen i związanych z tym niedogodności dla gospodarki, lecz także do pustoszących skutków i zniszczeń w obrębie środowiska naturalnego. Dlatego też postęp w sprawach regulacji dotyczących recyklingu i gospodarki odpadami zyskał szczególne znaczenie. Po tym, jak w minionych latach wskaźnik recyklingu stopniowo wzrastał, można nowelizację ustawy o gospodarce odpadami, która weszła w życie 1 czerwca 2012 roku uznać za kolejny ważny sukces obecnego rządu. Do końca kadencji zamierzam doprowadzić do powstania następujących regulacji:

- Ustawa o przekształceniu dotychczasowych pojemników na opakowania (tzw. żółty worek) na pojemniki na surowce wtórne. Będzie to *rozwiązanie ekologicznie uzasadnione, przyjazne obywatelom i wydajne*. Umożliwiłoby to dodatkową segregację ok. 570 000 ton odpadów podobnego pochodzenia. Przed przerwą wakacyjną zaprezentowałem dokument zawierający moje tezy na ten temat, który od tamtej pory jest przedmiotem intensywnych dyskusji wśród ekspertów i opinii publicznej. We wrześniu rozpoczną rozmowy z zaangażowanymi stronami, w wyniku których w drugiej połowie 2012 roku przedłożony zostanie projekt ustawy, możliwy do uchwalenia jeszcze przed Świętami Wielkanocnymi 2013 r. Tradycyjne składowiska surowców wtórnych, jakie istnieją np. w Bawarii, zostaną utrzymane, o ile sprostają odpowiednim wymogom. Najtrudniejszym punktem sporu będzie prawdopodobnie kwestia wyważenia interesów między prywatnymi a gminnymi firmami zajmującymi się usuwaniem odpadów.

- Z uwagi na trudności w rozróżnieniu sprzedawanych za kaucją produktów w opakowaniach jedno- i wielorazowego użytku, do IV kwartału 2012 roku zabiegam o *uchwalenie rozporządzenia o obowiązku jednoznacznego oznaczenia opakowań jedno- i wielorazowych w miejscu sprzedaży*. Zamierzenie to będzie wsparte kampaniami informacyjnymi i wyjaśniającymi.
- Na szczepku europejskim komisarz Potočnik stworzył platformę oszczędnego gospodarowania zasobami, umożliwiającą dyskusję na temat europejskich możliwości działań, do której jako jeden z niewielu unijnych ministrów środowiska przynależę i do prac której będę się przyczyniał poprzez przedstawianie konkretnych propozycji.

6. Poprawa ochrony przed polami elektromagnetycznymi

(26. federalne rozporządzenie o ochronie przed imisjami)

Dzięki wydaniu 26. federalnego rozporządzenia o ochronie przed imisjami (BlmSchV), obecne regulacje dotyczące ochrony przed polami elektromagnetycznymi mają zostać dostosowane do aktualnego stanu nauki w zakresie pól elektrycznych i magnetycznych niskiej częstotliwości. W rozporządzeniu zostaną ujęte m.in. wartości graniczne dla wysokonapięciowych układów przesyłowych prądu stałego, stosowanych podczas rozbudowy sieci elektrycznych. Nowe wartości graniczne zostaną tak dobrane, aby stanowiły znaczną poprawę wobec istniejącego stanu prawnego, jednakże bez narażania trwającej obecnie rozbudowy sieci na nadmierne koszty.

7. Odpowiedzialne prowadzenie dyskusji o niekonwencjonalnych pokładach gazu ziemnego (szczelinowanie hydrauliczne)

Wydobycie tzw. „niekonwencjonalnych pokładów gazu ziemnego“ (gaz łupkowy) budzi kontrowersje wśród obywateli, których ta kwestia dotyczy, a ponadto w zreszeeniach, gminach oraz instytucjach odpowiedzialnych za pozyskiwanie wody pitnej. Celem wyjaśnienia dalszego postępowania Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów zleciło sporządzenie ekspertyzy, która zostanie przedłożona w najbliższych tygodniach.

Na podstawie uchwały konferencji ministrów środowiska z czerwca 2012 roku Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów dąży do:

- zakazu szczelinowania hydraulicznego na obszarach wody pitnej,
- nakazu możliwie szerokiej partycypacji i kontroli nieszkodliwości dla środowiska (zmiana rozporządzenia o kontroli nieszkodliwości dla środowiska planów budowlanych, UVP-BergbauV).

Ponadto w listopadzie 2012 roku mają się odbyć międzynarodowe warsztaty, podczas których zostaną zaprezentowane i przedyskutowane wyniki badań. Z uwagi na znane już stanowiska (posłów, burmistrzów i radnych) z obszarów, których te sprawy dotyczą, można założyć zdecydowany sprzeciw mieszkańców tych regionów. Powinno to zostać uwzględnione w dalszym postępowaniu.

8. Partycypacja obywatelska i transparentcja warunkiem skutecznej polityki ochrony środowiska

Dyskusje toczące się wokół dużego projektu „Stuttgart 21“, jak również dotyczące planów rozbudowy lotnisk, budowy dróg i elektrowni (np. planowana niegdyś elektrownia węglowa w Ens Dorf), dyskusje na temat CCS czy szczelinowania hydraulicznego, za każdym razem pokazywały, że wystarczająca partycypacja obywatelska i transparentcja mają dziś bardzo istotne znaczenie. Jak pokazał wynik dyskusji wokół „Stuttgart 21“, tego typu partycypacja nie tylko może zaszkodzić realizacji projektów lub je wręcz uniemożliwić, lecz może również wpłynąć na wzrost społecznej akceptacji, a ostatecznie na ich przeprowadzenie. Z uwagi na konieczną w ramach nowej strategii energetycznej zasadniczą przebudowę i rozbudowę sieci elektrycznych w Niemczech, a także z uwagi na ustawę o wyborze miejsc do składowania odpadów atomowych i dalsze kroki związane z usunięciem radioaktywnych odpadów z szybu kopalni „Asse II” zdecydowałem, iż tematy uczestnictwa obywatelskiego i transparentcji będą priorytetami mojej pracy politycznej.

W Federalnym Ministerstwie Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów zostanie w przyszłości utworzony odrębny podwydział „Podstawowe zagadnienia społeczno-polityczne, partycypacja obywatelska (zwłaszcza w odniesieniu do dużych projektów dotyczących środowiska naturalnego)”. Jednostka ta będzie zajmowała się wszelkimi sprawami w tym zakresie.

Tym samym jasnym się stanie, jak ważną rangę polityczną mają związane z tym kwestie prawne i praktyczne. Uzyskane w ten sposób wnioski mogą okazać się istotne także dla innych sfer polityki.

Jeszcze przed przerwą wakacyjną rząd federalny uchwalił projekt ustawy o zmianie Ustawy zawierającej przepisy uzupełniające o środkach prawnych w sprawach z zakresu ochrony środowiska (Umweltrechtsbehelfsgesetz).

Postępowanie ustawodawcze ma się zakończyć do końca 2012 r. Istotą projektu ustawy jest wdrożenie tzw. „wyroku Trianel” Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. To oznacza, że projekt ustawy przewiduje zniesienie dotychczasowego ograniczenia w zakresie pozwów organizacji ochrony środowiska, polegającego na ponownym sprawdzeniu przepisów ochrony środowiska gwarantujących indywidualną ochronę prawną.

9. Wnioski z Rio de Janeiro. Nowe drogi w europejskiej i międzynarodowej polityce ochrony środowiska

Przygotowanie, przebieg i wyniki Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro, który dla wielu okazał się rozczarowaniem, pokazał, że wielkie imprezy tego rodzaju przy udziale prawie wszystkich państw i dziesiątek tysięcy gości wyczerpały już swoją formułę i jedynie z trudem mogą przynieść rzeczywiste rezultaty. Dlatego też *tego typu spotkania muszą zostać uzupełnione o elastyczne i zdolne do działania formy współpracy ze zmieniającymi się stronami, które w stosownym czasie będą w stanie wypracować określone wyniki (Coalitions of the Committed)*. Rozważania te pojawiły się już w pojedynczych wypowiedziach w Rio; także ja dałem im wyraz. Dlatego teraz należy wypróbować w praktyce tego rodzaju formy współdziałania. Odpowiednim tematem byłaby moim zdaniem np. *kwestia ochrony oceanów*, który w Rio został podjęty jedynie w niewystarczającym stopniu. Jest to temat o szczególnym znaczeniu dla wielu państw, a ponadto jest on ciekawy dla światowej opinii publicznej. Federalne Ministerstwo Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów w pierwszej połowie 2013 r. wypracuje możliwości realizacji tego typu inicjatywy w najbliższym czasie.

Kolejnym tematem nadającym się do rozmów w ograniczonym gronie państw i organizacji pozarządowych jest zaproponowane przeze mnie *utworzenie pionierskiej grupy krajów korzystających z odnawialnych źródeł energii* (patrz punkt 1).

10. Perspektywa 2030

Szczególnie w dziedzinie takiej polityki jak polityka środowiskowa ważne jest unikanie podejmowania krótkoterminowych akcji i ciągłych zmian kierunków działań politycznych, tak aby wszystkie strony mogły się nastawić na określone zdarzenia. Przewidywalność i wiarygodność mają poważne znaczenie zwłaszcza tam, gdzie istotne są także relacje gospodarczo-polityczne. W latach 1996-1998, za kadencji ówczesnej minister ds. środowiska dr Merkel, w Federalnym Ministerstwie Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów opracowano program priorytetów z zakresu polityki środowiska, który do dziś (14 lat później) kształtuje obowiązującą strukturę celów dotyczących środowiska w ramach Narodowej Strategii Zrównoważonego Rozwoju.

Zważywszy na nową strategię energetyczną i związaną z nią społeczne oraz gospodarcze procesy transformacyjne, jak również z uwagi na dalszą drogę ku „Green Economy” ważne jest, aby w polityce środowiskowej zawczasu ustanowione były dobrze uzasadnione priorytety, które podlegałyby regularnej weryfikacji. Wiele celów z zakresu polityki ochrony środowiska (np. strategia zrównoważonego rozwoju czy strategia bioróżnorodności) osiągnie w tym roku swój końcowy termin, natomiast te, których terminy realizacji wyznaczono na rok 2020, nie powinno się już uznawać za priorytety długoterminowe. W kilku sferach działań z zakresu polityki ochrony środowiska brak jest jeszcze adekwatnych celów i wskaźników. Dlatego też zdecydowałem o przygotowaniu spójnego i szczegółowego schematu celów średnioterminowych. Uwzględnione ma w nim zostać także wdrożenie nadchodzącego Siódmego Programu Działań na Rzecz Środowiska UE, jednakże wobec ograniczonego czasu, jaki pozostał do końca kadencji, proces ten może zostać jedynie wdrożony, lecz niezakończony. Do lata przyszłego roku ma zostać przygotowany harmonogram, służący wypracowaniu zintegrowanego narodowego programu dla środowiska. W tym celu przewiduję zorganizowanie sympozjum z udziałem uznanych naukowców, polityków i publicystów, którego celem będzie zainicjowanie dyskusji na ten temat.

Tłumaczenie: Iwona Łatwińska, Hanna Dmochowska

Współpraca redakcyjna: Marcin Kaczmarczyk

O autorze

Peter Altmaier urodził się 18.06.1958 r. w Enseldorf, w Saarze. Posłem do Bundestagu jest od 1994 r. Po maturze w 1978 r. służył w wojsku. W latach 1980-1985 studiował prawo na Uniwersytecie w Saarbrücken (Universität des Saarlandes), gdzie następnie pozostał w charakterze pracownika naukowego. Następnie odbył studia podyplomowe z dziedziny Integracji Europejskiej. Od 1990 r. Altmaier był członkiem Komisji Europejskiej.

W 1976 r. wstąpił do CDU, od 1991 był członkiem Zarządu Krajowego CDU w Kraju Związkowym Saary, a w latach 2000-2008 sprawował funkcję przewodniczącego CDU w Saarlouis.

W roku 1994 wygrał wybory do Bundestagu. Przez dwa lata był przewodniczącym Podkomisji Prawa Europejskiego Komisji Prawnej Bundestagu. W latach 2004-2005 zajmował stanowisko radcy prawnego frakcji CDU/CSU, następnie do października 2009 r. był Parlamentarnym Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych.

Peter Altmaier od początku swojej działalności politycznej zajmuje się sprawami UE. Był członkiem Komitetu Europejskiego w Bundestagu. Przez cztery lata sprawował urząd Zastępcy Przewodniczącego Sieci Ruchu Europejskiego Niemcy (Netzwerk Europäische Bewegung Deutschland) oraz od 2006 do 2011 r. był przewodniczącym ponadpartyjnej organizacji Europa-Union Deutschland.

22 maja 2012 r. objął stanowisko Ministra Środowiska, Ochrony Przyrody i Bezpieczeństwa Reaktorów w Gabinetzie Kanclerz dr Angeli Merkel.